

**СЭЛЭНГЭ АЙМГИЙН САЙХАН СУМ,
ДАЛАНБУЛАГ ТРЕЙД ХХК-ИЙН
“ШИРЭЭ НУРУУНЫ ЭЛС ХАЙРГАНЫ ОРД”-ЫН
2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

/ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ДУГААР: МУ-005129/

/АЖ АХУЙН НЭГЖИЙН РД:2608073/

АГУУЛГА

1. ОРШИЛ	3
2.ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА	4
2.1.Төслийн нэр	4
2.2. Төсөл хэрэгжүүлэгч	4
2.3.Төслийн байршил.....	4
2.4.Орд ашиглах тусгай зөвшөөрөл.....	6
2.5.Ордын нөөц	6
2.6.Төслийн хүчин чадал.....	6
3. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА	8
4.БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	10
4.2 Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	11
4.3 Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	11
4.4 Нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө	12
4.5 Түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	12
Хайгуулын ажлын явцад ордын эзэмшлийн талбайд түүх соёлын илрэл илрээгүй учир тус ажил хийгдэхгүй болно.	12
4.6 Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	12
4.7 Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	12
4.8 Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	13
4.9 Олон нийтэд тайлагнах хуваарь, төлөвлөгөө	13
4.10 Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр.....	14
5. 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНД ЗАРЦУУЛАХ НИЙТ ЗАРДАЛ.....	16
6. ДҮГНЭЛТ.....	16

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт 1. Төсөл хэрэгжүүлэгчийн мэдээлэл.....	3
Хүснэгт 2. Талбайн солбицол.....	3
Хүснэгт 3. Ил уурхайн ажлын горим	5
Хүснэгт 4. Тоног төхөөрөмжийн жагсаалт	5
Хүснэгт 5. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	9
Хүснэгт 6. Дүйцүүлэн хамгаалах талбайн координат.....	10
Хүснэгт 7. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	11
Хүснэгт 8. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө.....	11
Хүснэгт 9. Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	12
Хүснэгт 10. Олон нийтэд төлөвлөгөө.....	12
Хүснэгт 11. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	13
Хүснэгт 12. 2023оны БОМТ-ний нийт зардал.....	14

1. ОРШИЛ

Даланбулаг трейд ХХК нь Монгол Улсын холбогдох хуулийн дагуу байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээ (БОНБНҮ)-г 2020 онд “Их зос” ХХК-иар гүйцэтгүүлэн БОНХЯ-аар баталгаажуулсан бөгөөд тус үнэлгээний зөвлөмж, заалтын хэрэгжилтийг ханган хэрэгжүүлэх зорилгоор 2022 онд уул уурхайн олборлолтын үйл ажллагаанаас үүсэх сөрөг нөлөөллийг бууруулахын тулд энэхүү байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг батлагдсан журмын дагуу боловсруулан хэрэгжүүлж ажиллахаар төлөвлөсөн болно.

Байгаль орчин, нийгэм, эдийн засгийн хэрэгцээ шаардлагын тэнцвэрийг олох зарчмаар тогтвортой хөгжлийг дэмжих үүрэг хүлээсэн билээ. Байгаль орчны талаархи үйл ажиллагааг цаг үргэлж сайжруулж байхын тулд үүрэг хүлээж, хэрэгжилтийг ханган ажиллана.

Ширээ нурууны Элс-хайрганы ордын үйл ажиллагаанаас байгаль орчин, хүн амд үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөллүүдээс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах арга хэмжээнүүдийг шаардагдах хөрөнгө зардал, хугацаа, давтамж, баримтлах дүрэм, журам, стандартуудын хамт нэгтгэн хэрэгжүүлэхээр энэхүү байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд тусган боловсруулав.

2.ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Хүснэгт 1. Төсөл хэрэгжүүлэгчийн мэдээлэл

№	Үзүүлэлтүүд		
1	Аж ахуйн нэгжийн нэр		“Даланбулаг трейд” ХХК
2	Улсын бүртгэлийн дугаар		19110011502
3	Уурхайн нэр		“Ширээ нурууны элс-хайрганы орд”-ыг ил аргаар ашиглах төсөл
5	Ордын байршил	Нийслэл/Хот/ Аймаг	Сэлэнгэ
6		Сум/Дүүрэг	Сайхан
7	Ашигт малтмалын төрөл		Элс-хайрга
8	Ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн дугаар		МУ-005129
9	Ашиглалт эхэлсэн огноо		2022 /2009/
10	Аж ахуйн нэгжийн хаяг	Аймаг/Хот	Дархан
11		Сум/Дүүрэг	Дархан
12		Баг/Хороо	11-р баг
13		Гудамж/Байр	4-р байр 01 тоот
14		Шуудангийн хайрцаг	-
15		Утас	976-9131555
16		Факс	-
17		Гар утас	88117038,
18		Электрон шуудан	dalanbulagtrade@yahoo.com
19	Вэб хуудас	-	
20	Захирлын хаяг	Нэр	Захирал М.Оюун
21		Гар утас	976-88112133
22		Факс	-
23		Утас	-
24		Электрон шуудан	-

2.1.Төслийн нэр

Сэлэнгэ аймгийн Сайхан сумын нутаг дэвсгэрт орших “Ширээ нурууны элс-хайрганы орд”-ыг ил аргаар ашиглах төсөл

2.2. Төсөл хэрэгжүүлэгч

“Даланбулаг трейд” ХХК нь 2006 онд худалдаа үйлчилгээний чиглэлээр үүсгэн байгуулагдсан бөгөөд Монгол Улсын 19110011502 тоот улсын бүртгэлийн гэрчилгээтэй, 2608073 тоот регистрийн дугаартай.

2.3.Төслийн байршил

“Ширээ нурууны элс хайрганы орд” нь Сэлэнгэ аймгийн нутагт харъяалагдах ба Улаанбаатар хотоос хойш 230 км, Дархан хотоос баруун хойш 5 км-т Хараа голын хөндийн зүүн өндөр дэнжид байрладаг.

Хүснэгт 2. Талбайн солбицол

№	Уртраг	Өргөрөг	Д/д	Уртраг	Өргөрөг
1	105° 53' 32.21"	49° 29' 17.99"	62	105° 53' 33.17"	49° 29' 54.9"
2	105° 53' 31.77"	49° 29' 17.87"	63	105° 53' 32.97"	49° 29' 52.52"
3	105° 53' 31.6"	49° 29' 17.82"	64	105° 53' 32.95"	49° 29' 51.32"
4	105° 53' 31.43"	49° 29' 17.78"	65	105° 53' 34.68"	49° 29' 47.64"
5	105° 53' 31.27"	49° 29' 17.75"	66	105° 53' 35.17"	49° 29' 46.45"
6	105° 53' 31.12"	49° 29' 17.73"	67	105° 53' 35.15"	49° 29' 46.19"
7	105° 53' 30.98"	49° 29' 17.71"	68	105° 53' 35.06"	49° 29' 45.57"
8	105° 53' 30.85"	49° 29' 17.69"	69	105° 53' 35.06"	49° 29' 45.55"
9	105° 53' 30.75"	49° 29' 17.69"	70	105° 53' 35.06"	49° 29' 45.52"
10	105° 53' 30.64"	49° 29' 17.68"	71	105° 53' 35.01"	49° 29' 44.98"
11	105° 53' 30.5"	49° 29' 17.68"	72	105° 53' 35"	49° 29' 44.96"
12	105° 53' 30.34"	49° 29' 17.68"	73	105° 53' 34.9"	49° 29' 43.68"
13	105° 53' 29.92"	49° 29' 17.7"	74	105° 53' 33.58"	49° 29' 40.69"
14	105° 53' 28.7"	49° 29' 17.78"	75	105° 53' 32.58"	49° 29' 39.71"
15	105° 53' 28.66"	49° 29' 17.78"	76	105° 53' 30.63"	49° 29' 36.69"
16	105° 53' 28.6"	49° 29' 17.78"	77	105° 53' 30.66"	49° 29' 35.04"
17	105° 53' 28.25"	49° 29' 17.79"	78	105° 53' 30.67"	49° 29' 35.02"
18	105° 53' 28.14"	49° 29' 17.79"	79	105° 53' 30.68"	49° 29' 34.98"
19	105° 53' 27.83"	49° 29' 17.8"	80	105° 53' 30.75"	49° 29' 34.68"
20	105° 53' 27.55"	49° 29' 17.8"	81	105° 53' 30.76"	49° 29' 34.62"
21	105° 53' 27.27"	49° 29' 17.81"	82	105° 53' 30.85"	49° 29' 34.32"
22	105° 53' 25.97"	49° 29' 17.89"	83	105° 53' 30.87"	49° 29' 34.26"
23	105° 53' 25.93"	49° 29' 17.89"	84	105° 53' 30.97"	49° 29' 33.95"
24	105° 53' 25.92"	49° 29' 17.89"	85	105° 53' 30.99"	49° 29' 33.9"
25	105° 53' 25.41"	49° 29' 17.91"	86	105° 53' 31.11"	49° 29' 33.6"
26	105° 53' 25.29"	49° 29' 17.92"	87	105° 53' 31.12"	49° 29' 33.56"
27	105° 53' 24.8"	49° 29' 17.93"	88	105° 53' 31.26"	49° 29' 33.24"
28	105° 53' 24.77"	49° 29' 17.93"	89	105° 53' 31.28"	49° 29' 33.21"
29	105° 53' 24.65"	49° 29' 17.92"	90	105° 53' 31.43"	49° 29' 32.87"
30	105° 53' 24.63"	49° 29' 17.92"	91	105° 53' 31.45"	49° 29' 32.85"
31	105° 53' 24.21"	49° 29' 17.91"	92	105° 53' 31.63"	49° 29' 32.49"
32	105° 53' 24.19"	49° 29' 17.91"	93	105° 53' 31.65"	49° 29' 32.46"
33	105° 53' 24.03"	49° 29' 17.9"	94	105° 53' 32.01"	49° 29' 31.79"
34	105° 53' 23.78"	49° 29' 17.88"	95	105° 53' 32.02"	49° 29' 31.77"
35	105° 53' 23.63"	49° 29' 17.87"	96	105° 53' 32.91"	49° 29' 30.22"
36	105° 53' 23.4"	49° 29' 17.84"	97	105° 53' 32.92"	49° 29' 30.18"
37	105° 53' 23.24"	49° 29' 17.82"	98	105° 53' 33.15"	49° 29' 29.81"
38	105° 53' 23.22"	49° 29' 17.82"	99	105° 53' 33.2"	49° 29' 29.73"

39	105° 53' 23.01"	49° 29' 17.78"	100	105° 53' 33.47"	49° 29' 29.35"
40	105° 53' 22.87"	49° 29' 17.75"	101	105° 53' 33.49"	49° 29' 29.33"
41	105° 53' 22.81"	49° 29' 17.74"	102	105° 53' 33.53"	49° 29' 29.28"
42	105° 53' 22.62"	49° 29' 17.7"	103	105° 53' 33.84"	49° 29' 28.89"
43	105° 53' 22.53"	49° 29' 17.67"	104	105° 53' 33.88"	49° 29' 28.85"
44	105° 53' 22.4"	49° 29' 17.64"	105	105° 53' 33.9"	49° 29' 28.82"
45	105° 53' 22.23"	49° 29' 17.58"	106	105° 53' 34.27"	49° 29' 28.41"
46	105° 53' 22.21"	49° 29' 17.58"	107	105° 53' 34.31"	49° 29' 28.36"
47	105° 53' 22.06"	49° 29' 17.53"	108	105° 53' 34.66"	49° 29' 28"
48	105° 53' 22"	49° 29' 17.51"	109	105° 53' 34.68"	49° 29' 27.98"
49	105° 53' 21.84"	49° 29' 17.44"	110	105° 53' 34.7"	49° 29' 27.97"
50	105° 53' 21.76"	49° 29' 17.41"	111	105° 53' 35.1"	49° 29' 27.57"
51	105° 53' 21.63"	49° 29' 17.35"	112	105° 53' 35.13"	49° 29' 27.54"
52	105° 53' 21.47"	49° 29' 17.27"	113	105° 53' 36.14"	49° 29' 26.6"
53	105° 53' 21.36"	49° 29' 17.21"	114	105° 53' 36.14"	49° 29' 19.47"
54	105° 53' 21.26"	49° 29' 17.15"	115	105° 53' 35.67"	49° 29' 19.3"
55	105° 53' 21.13"	49° 29' 17.07"	116	105° 53' 35.65"	49° 29' 19.29"
56	105° 53' 21.11"	49° 29' 17.06"	117	105° 53' 35.62"	49° 29' 19.28"
57	105° 53' 20.99"	49° 29' 16.98"	118	105° 53' 35.12"	49° 29' 19.1"
58	105° 53' 20.96"	49° 29' 16.96"	119	105° 53' 35.06"	49° 29' 19.07"
59	105° 53' 20.88"	49° 29' 16.9"	120	105° 53' 33.64"	49° 29' 18.51"
60	105° 53' 11.13"	49° 29' 16.9"	121	105° 53' 33.15"	49° 29' 18.32"
61	105° 53' 11.13"	49° 29' 54.9"			

2.4.Орд ашиглах тусгай зөвшөөрөл

“Даланбулаг трейд” ХХК-д 59 гектар талбай бүхий уурхайн эдэлбэрт ашигт малтмал ашиглах эрхийг олгож МҮ-005129 дугаар бүхий гэрчилгээг 2007 оны 01 сарын 29-ны өдөр олгосон.

“Даланбулаг трейд” ХХК нь Сэлэнгэ аймгийн Сайхан сумын нутагт орших “Ширээ нурууны элс-хайрганы орд”-д 2009 онд геологи хайгуулын ажил, байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө зэргийг боловсруулан АМГТГ-ын геологийн хэлтэс, ЭБМЗ-ийн 2009 оны 06 сарын 25-ны хурлаар орж батлуулсан.

УУХҮЯ, АМГТГазар, ЭБМЗ-ийн хурлаар орж 2009 оны 11-р сарын 24-ны өдөр ТЭЗҮ-ийг батлуулсан.

2.5.Ордын нөөц

“Ширээ нурууны элс хайрганы орд” нь В-1 нөөцийн блокийн талбайн хэмжээ 112859.5 м² ашигт малтмалтын дундаж зузаан 4,5 м ашигт малтмалтын нөөцийн хэмжээ 507.8 / 348.7/ мян.м³ хуулах хөрсний зузаан 0.4 м хуулах хөрсний хэмжээ 45143.8 м³ байна.

2.6.Төслийн хүчин чадал

"Даланбулаг трейд" ХХК нь 2008 онд өөрийн хөрөнгөөр хайгуулын ажил гүйцэтгэсэн үр дүнгийн тайланг ЭБМЗ-ийн 2009 оны 14-08 тоот дүгнэлтээр тус ордын бодитой В1 зэргийн

507.8 мян.м³ элс хайрганы нөөцийг улсын бүртгэлд хүлээн авсан бөгөөд энэхүү нөөцийг нийт 8 жилийн хугацаанд жилд дунджаар 47.0 мянган м³ элс-хайрганы холимог олборлох хүчин чадалтай байхаар ТЭЗҮ нь батлагдсан.

3. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө нь байгаль орчинд учруулах гол сөрөг нөлөөлөл болон болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээг тодорхойлж, түүнд шаардагдах хөрөнгө зардлыг баталгаатай байлгах зорилт тавьж ажиллана.

Газрын гадарга:

- Овоолго зам талбай бусад байгууламжаар газрын гадарга өөрчлөгдөх,
- Уурхайн ухааш, овоолго үүсэхэд газрын хэвлий эвдэгдэх,
- Газрын хэвлийд үүсэх орон зай нь мал амьтан аюултай байдал үүсэх.

Агаарын чанар:

- Ашиглагдах тоног төхөөрөмж, тээврийн хэрэгслээс ялгарах нефтийн бүтээгдэхүүн, шатах тослох материалын ууршилт, автомашины хөдөлгүүрээс ялгарах хорт нэгдлүүд нь агаарыг бохирдуулах,
 - Элс-хайрга олборлох, хөрс хуулах, тээвэрлэлтийн явцад агаарт тоосжилт үүсэх,
- Уурхайн олборлолт, тэсэлгээний үйл явц, овоолгын талбайгаас салхинд хийсэх тоос шороо агаарыг байнга бохирдуулах,
- Олборлолт тээвэрлэлтийн явц, овоолгоос үүссэн тоос шороо агаарт тархаж агаарын чанарт сөрөг нөлөө үзүүлэх.

Хөрсөн бүрхэвч:

- Ил уурхайн үйл ажиллагааны явцад хөрс эвдрэх, үүний улмаас хөрсний морфологи болон физик шинж чанар алдагдаж хөрсний үржил шим буурах, ойр орчмын талбайн хөрс доройтолд өртөх.
- Олборлолтын явцад хүнд даацын машин, техникийн хөдөлгөөний улмаас өнгөн хөрс антропогени нөлөөлөлд өртөн, эрүүл талбай хөрсний овоолгод дарагдах, хөрсний гадарга дээр нарийн ширхэгт тоосны хучаас үе үүсэх,
- Машин техникийн олон салаа зам үүсч талбайн ургамлыг сүйтгэж, хөрсийг халцалж, газрыг элэгдэл эвдрэлд оруулан, тоос шороо ихээр дэгдэж агаар, орчны хөрс ургамлыг бохирдуулах,
- Хөрс эвдэрч физик шинж чанар нь алдагдсанаар хөрс хуурайших, хөрсний биологийн нөөц хомсдох, үржил шим нь алдагдах,
- Хүнд даацын машин механизм, түүний тээвэрлэлт, засвар үйлчилгээний улмаас шатах, тослох материал, нефтийн бүтээгдэхүүн хөрсөнд нэвчиж хөрс бохирдуулах.

Ургамлан нөмрөг:

- Тоосжилт үүссэнээс ургамал ба ургамлын бүрхэвч дээр бууж, үүнээс шалтгаалан навч гэрлийг шингээх нь буурч ургамлын фотосинтезийн бүтээмж доройтох болно,
 - Олборлолт, барилга байгууламж зэргээс газрын ургамал бүрмөсөн устана,
 - Олон салаа зам, машин техникийн замбараагүй зорчих нь сөргөөр нөлөөлнө,

Амьтны аймаг:

- Олборлолтоос үүдэн мал амьтан үргэн дайжих,

- Уурхайн ухааш хоосон орон зайд мал амьтан унаж, бэртэх,
- Амьтан устах, дайжих, орчин тохигүйтэх зэрэг сөрөг өөрчлөлт нөлөөллөөс үүдэн амьтны аймаг нь аль нэг хэмжээгээр зайлшгүй гардаг. Жижиг мэрэгчээр хооллодог хөхтөн, шувууд тэжээлээ дагаж зурвас нутгийн орчноос холдоно.

Нийгэм эдийн засаг:

- Уурхайн үйл ажиллагааны улмаас гарах тоосжилт, ахуйн гаралтай хатуу, шингэн хог хаягдал, тоос шороо чимээ шуугиан
- Технологийн үйл ажиллагаанаас үүсэх тоосны 10 микроноос бага хэмжээтэй хэсгүүд нь хүний уушиг болон амьсгалын замын эрхтэнийг өвчлүүлэх гол эх үүсвэр болдог. Удаан хугацаанд сөрөг нөлөөтэй орчинд ажилласнаас ажилчдын анхаарал сарних, осолд өртөх, элдэв өвчинд нэрвэгдэж, хөдөлмөрийн чадвараа алдах зэргээр осол аюултай үр дагаврыг үзүүлнэ, Ажлын байрны эрүүл ахуй, хөдөлмөрийн нөхцлийг шаардлагын хэмжээнд байлгаж чадсанаар ажиллагсдын мэргэжлээс шалтгаалах өвчлөл, хөдөлмөрийн чадвараа түр алдах, үйлдвэрлэлийн ослоос урьдчилан сэргийлж чадна.

4.БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

"Даланбулаг трейд" ХХК-ийн Сэлэнгэ аймгийн Сайхан сумын нутагт орших "Ширээ нуруу" элс хайрганы ордыг ил аргаар ашиглах төслийн хүрээнд төсөл хэрэгжүүлэгчийн мөрдөн ажиллах байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг "Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай" Монгол Улсын хууль, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 29–ний өдрийн А/618 дугаар тушаалын "Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээ хийх аргачлал"-ын дагуу, байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний үр дүнд тулгуурлан боловсруулав.

- Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө
- Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө
- Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө
- Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох төлөвлөгөө
- Түүх, соёлын өвийг хамгаалах төлөвлөгөө
- Химийн бодисын эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө
- Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө
- Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө
- Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө, түүний хэрэгжилтийг оролцогч, сонирхогч талуудад тайлагнах, хэлэлцүүлэх хуваарь
- Эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөө
- Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр зэргээс бүрдэнэ.

“Ширээ нурууны элс-хайрганы орд” нь 2023 онд 7 сарын хугацаанд олборлолт явуулна. БОМТ-нд 2023 онд нийт 6.015 сая.төг зарцуулахаар төлөвлөсөө.

4.1 Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Хүснэгт 5. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Хугацаа, давтамж	Хариуцах эзэн	Зардал, 2023 он /мян.төг/	Гарах үр дүн
<i>Агаарын орчин</i>					
1	Олборлолтын үед тоосжилт ихээр үүсэн үед шаардлагатай тохиолдолд зам усалгаа хийх.	Тогтмол	Байгаль орчны мэргэжилтэн	Дотоод төлөвлөлт өөр	Тоосжилтоос сэргийлнэ
2	Хог хаягдлын цэг болон бие засах газар түүний ойр орчимд тогтмол ариутгал хийх	Сард 1 удаа	Уурхайн удирдлага	30.0 x 5=150	Хог хаягдлаас орчинд эвгүй үнэр бий болохоос урьдчилан сэргийлнэ
3	Хүнд механизмууд, тээврийн хэрэгслийн засвар үйлчилгээг байнга хийж, утааны яндангаас гарах хорт хийн хэмжээг стандарт хэмжээнээс хэтрүүлээгүй ажиллах	Тогтмол	Уурхайн удирдлага	-	Автомашин яндангаас гарах утаа, хөө тортогоос орчин бохирдохоос сэргийлнэ

4	Агаарынбохирдолд хийх хяналт шинжилгээ	2	Байгаль орчны мэргэжилтэн	25x2=50	Бохирдолтыг хянах боломж бүрдэнэ
Дүн				200	
Хөрсөн бүрхэвч					
1	Тээврийн хэрэгслэлийг зориулалтын замаар явуулж, хориглосон таних тэмдгүүдийн бүрэн бүтэн байгаа эсэхэд хяналт тавина	Уурхайн үйл ажиллагааны явцад	Уурхайн дарга	-	Хөрс элэгдэл эвдрэлд орох, олон салаа зам үүсэхээс сэргийлнэ
2	Орон нутагтай хог хаягдлын гэрээний дагуу, хог хаягдлыг цаг тухай бүрт нь тээвэрлүүлэх	Сар бүр	Уурхайн дарга	Хог хаягдлын төлөвлөгөөнд тусгагдсан	Хог хаягдлаар орчин бохирдохоос сэргийлнэ
3	Шатах тослох материалын хадгалалтанд хяналт тавьж ажиллах.	Тогтмол	Байгаль орчны мэргэжилтэн	-	Хөрс бохирдохоос сэргийлнэ
4	Тээврийн хэрэгслийг олон салаа зам гаргахгүйгээр тогтсон нэг маршрутаар явуулах	Тогтмол	Уурхайн дарга	-	Олон салаа зам гарч, хөрс элэгдэл эвдрэлд өртөхөөс сэргийлнэ
5	Хөрсний бохирдолтонд хяналт шинжилгээ хийх	2	Байгаль орчны мэргэжилтэн	65	Бохирдолтыг хянах боломж бүрдэнэ
Дүн				65	
Усан орчин					
1	Унд ахуйн усны шинжилгээг жил бүр шинжлүүлэх	Жил бүр	“Даланбулаг трейд” ХХК	ОХШХ-т тусгагдсан	Унд ахуйн усны эрүүл ахуйн шаардлага хангана
2	Ахуйн хэрэглээний усыг ил задгай асгахгүй байх арга хэмжээ авах	Тогтмол	“Даланбулаг трейд” ХХК		Хөрс, орчин бохирдохоос сэргийлнэ
3	Усан орчинд хяналт шинжилгээ хийх	2	Байгаль орчны мэргэжилтэн	50	Бохирдолтыг хянах боломж бүрдэнэ
Дүн				65	
Нийт дүн				315	

4.2 Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө

Батлагдсан ТЭЗҮ-д Ширээ нурууны элс хайрганы ордыг 8 жил ашиглахаар тусгасан ба ордын төрөл, геологийн тогтоцын онцлогоос хамааран нөөцийг ашиглаж дууссаны дараанаас нөхөн сэргээлтийг хийхээр тусгасан тул 2023 онд техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлтийн ажил хийгдэхгүй.

4.3 Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Мэргэжлийн байгууллагуудтай хамтран ажиллах гэрээ байгуулан гэрээний дагуу 2022 онд тарьсан талбайг үргэлжлүүлэн газарт 2000 ш хайлаас болон бургас нэмж тарихад нийт 4850 мян.төг зарцуулна.

5 Дүйцүүлэн хамгаалах талбайн координат

Цэгийн дугаар	Солбицлууд	
	Уртгаг	Өргөрөг
1	564527.641	548669.651
4	564526.572	5482676.502

4.4 Нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө

Уурхайн эдэлбэр газар болон түүний ойр орчмын нөлөөллийн бүсэд айл өрх байхгүй учир нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээ хийгдэхгүй.

4.5 Түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Хайгуулын ажлын явцад ордын эзэмшлийн талбайд түүх соёлын илрэл илрээгүй учир тус ажил хийгдэхгүй болно.

4.6 Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

“Даланбулаг трейд” ХХК-ийн ажилтнууд ажлын хариуцлага алдах, ялангуяа үйл ажиллагааны явцад технологийн горим зөрчсөнөөс элдэв осол гарч, үйлдвэрлэлийн хэвийн ажиллагаа саатах, ажиллагсдын эрүүл мэнд хохирох, хөдөлмөрийн чадвараа алдах, тахир дутуу болох, хүний амь нас эрсдэх зэрэг осол аваар гарч болзошгүй тул аюулгүй ажиллагааг анхаарч ажиллана.

Хүснэгт 7 Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

№	Урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ	Хариуцах эзэн	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Нийт зардал, 2023 он /мян.төг/
1	Тээврийн хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжийн аюулгүй байдлыг тогтмол шалгаж, хянах.	Уурхайн дарга	Тогтмол	
	Галын болон болзошгүй аюул, ослоос урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авах	“Даланбулаг трейд” ХХК	Жил бүр уурхай эхлэх үед	Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд тусгагдсан
2	Галын дохиоллын систем суурилуулж, гал унтраах хэрэгслийг зохих газруудад нэмж байрлуулах.	Уурхайн удирдлага	Уурхайн кемп орчимд	
3	Хүчтэй салхи шуурганы үед уурхайн ажлыг түр зогсоох арга хэмжээ авах.	Уурхайн дарга	Тухай бүр	
4	Ажилчдыг ээлжинд гарахын өмнө аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаа өгөх.	Уурхайн дарга	Өдөр бүр ээлжинд гарахын өмнө	
5	Хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны сургалт зохион байгуулах.	“Даланбулаг трейд” ххк	Жилд 1 удаа	500
	Нийт			500

4.7 Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

Тус төслийн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болох хаягдал нь ахуйн хатуу хог хаягдал (хуванцар сав, шил, лааз, цаас, сав, баглаа боодол, ахуйн хэрэглээ гэх мэт), шингэн хаягдал

(уурхайн хотхоны хэрэглээнээс хаягдах бохир ус, хоолны газар, усанд орох газар гэх мэтээс гарах бохир ус гэх мэт), аюултай хог хаягдал (хэрэглэсэн шатах тослох материал, тээврийн хэрэгсэлээс гарах дугуй, резин, ашигласан зай гэх мэт)-ын сөрөг нөлөөллийг бууруулах зорилготой ажиллана.

Хүснэгт 8. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

№	Авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Зардал, 2023 он /мян.төг/
1	Ахуйн хатуу хог хаягдлыг төвлөрсөн хогийг цэгт хаяж, тээвэрлүүлэх (сар бүр)	30*5=150
2	Кемп орчимд хогийн савнууд суурилуулж зориулалтын хогийн савны бүрэн бүтэн байдлыг хангах	-
3	Хог хаягдлын төвлөрсөн цэгийн гадна талд болон бусад орчинд хог алдагдахаас сэргийлэх.	-
Нийт дүн		150.0

4.8 Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

“Ширээ нурууны элс-хайрганы орд”-ыг олборлох явцад байгаль орчинд хамгийн бага сөрөг нөлөөтэйгээр үйл ажиллагаа явуулах үүрэг хүлээж, уурхайн олборлолтын үйл ажиллагаанаас үүсэх сөрөг нөлөөллүүдийг бууруулах, арилгах, байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээг хэрэгжүүлэх бөгөөд үүнд төслийн удирдлагын хэмжээнд онцгойлон анхаарч хэрэгжүүлэн шаардлагатай арга хэмжээнүүд байхаар байна.

Хүснэгт 9. Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

№	Авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Хугацаа, давтамж	Хэрэгжүүлэгч	Зардал, 2023 он /мян.төг /
1	Байгаль орчны удирдлага зохион байгуулалтын арга хэлбэрийг үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлэх	Тухай бүр	Уурхайн дарга	Дотоод төлөвлөлтөөр
2	Байгаль орчныг хамгаалах, осол аваар, гал гүймэр, усны аюул мэтийн гэнэтийн ослоос урьдчилан сэргийлэх, осол гарсан тохиолдолд шуурхай хэрэгжүүлэх арга хэмжээг зохион байгуулах	Т	“Даланбулаг трейд” ХХК	300.0
Нийт дүн				300.0

4.9 Олон нийтэд тайлагнах хуваарь, төлөвлөгөө

“Даланбулаг трейд” ХХК нь жил бүр БОМТ-ний хэрэгжилтийн талаар байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад тайлан хүргүүлэх ба байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч, орон нутгийн байцаагч, бүх шатны Засаг дарга, байгаль орчны төрийн бус байгууллага, нутгийн иргэдэд тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн

төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг хагас жил тутамд хүргүүлнэ. БОМТ-ний хэрэгжилтийг тайлагнах, хэлэлцүүлэх төлөвлөгөөг дараах хүснэгтэд үзүүлэв.

Хүснэгт 10. Олон нийтэд танилцуулах төлөвлөгөө

БОМТ хэрэгжилтийг тайлагнах, хэлэлцүүлэх байгууллагууд		Тайлагнах, хэлэлцүүлэх хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Хугацааны тов	Зохион байгуулах газар
Сэлэнгэ аймаг	Багийн ИНХ	Хуралд танилцуулах	БОМТ-ийн 2023 оны хэрэгжилтийн тайлан	11-р сарын 01-ний өдрийн дотор	Багийн төв
	Сумын ЗД, БОХХБайцаагч	Уулзалт			Сумын төв
Төрийн захиргааны төв байгууллага	БОАЖЯ-ны ХБОБНУГ-т	Тайлан, төлөвлөгөөг тайлан хэлбэрээр болон Файл хэлбэрээр	2023 оны БОМТ	12-р сарын 01-ний өдрийн дотор	УБ хот

4.10 Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр.

Уг ордын үйл ажиллагааны явцад БОННУ-ий тайлан, БОХТ-д тусгасан болзошгүй болон гол сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ, тухайн орчинд төслийн үйл ажиллагаанаас шалтгаалан гарсан өөрчлөлтүүдийг тодорхойлох, хянах зорилгоор тогтмол дээжлэлт, сорьц авч, түүний тодорхойлолт, хуваарь баримтлах стандарт, аргачлал, зардлыг тодорхойлон орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт тусган ажиллана.

Байгаль орчныг хамгаалах тухай, Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай Монгол Улсын хуулиудын дагуу “Даланбулаг трейд” ХХК нь батлагдсан арга, аргачлалаар, итгэмжлэгдсэн тоног төхөөрөмжтэй байгууллагуудтай хамтран байгаль орчны хяналт шинжилгээний ажлыг явуулна.

Хүснэгт 11 Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

№	Хяналт шинжилгээ явуулах үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хяналтын хугацаа, давтамж	Зардал, 2023 он /мян.төг/	Баримтлах стандарт, аргачлал
Агаарын орчин					
1	Агаарын тоосны (TSP, PM ₁₀ , PM _{2.5}) шинжилгээг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх Агаарын бохирдлын (NO ₂ , SO ₂ , CO, Тоос) шинжилгээ хийлгэж байх	Уурхай орчмоос	Жилд 2 удаа	30.0 x 5=150	MNS 4585-2007 Агаарын чанар. Төхнийн ерөнхий шаардлага, MNS 3384:1982 Сорьц авахад тавих ерөнхий шаардлага, MNS 4048:1988 Тоосны хэмжээг тодорхойлох жингийн арга MNS 5013:2009 Бензин хөдөлгүүртэй автомашин. Утааны найрлага дахь хорт бодисын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ ба хэмжих арга, MNS 2009:5014 Дизель хөдөлгүүртэй автомашин. Утааны тортогжилтын зөвшөөрөх дээд хэмжээ ба хэмжих арга
Усан орчин					
1	Усны хяналт шинжилгээ: Усны чанар: рН, ууссан нийт давс (жингийн аргаар), нийт хатуулаг (CaCO ₃), Са, Mg, Na, К, SO ₄ , NO ₂ , NO ₃ , NH ₄ , As, Cd, Си, Hg, РЬ, Zn, Сг, Fe, Ni, үнэр, өнгө, нүүрс устөрөгчид (нефть бүтээгдэхүүний бохирдол)	Унд ахуйн уснаас	Жилд 1 удаа	25x2=50.	MNS (ISO) 4867:1999 Усны чанар. Дээжийг боловсруулах, хадгалах зөвлөмж MNS 4586:1998 Усан орчны чанарын үзүүлэлт MNS 13.060.50 Усны чанарын стандарт MNS 0900:2005 Ундны ус. Эрүүл Усны түвшин (газрын гадаргаас ахуйн шаардлага, түүнд тавих хяналт
Хөрсөн бүрхэвч					
1	Хөрсний морфологи бичиглэл, РН, цахилгаан дамжуулалт, давс %, ялэмагийн агууламж %, шим тэжээлийн элемент (NO ₃ , P ₂ O ₅ , K ₂ O), хөрсний мөханик бүрэлдэхүүн, нүүрс устөрөгчийн нэгдлүүд, кадми, хром, кобальт, зэс, хар тугалга, мангани, никель, цайр.	Уурхай орчмоос	Жилд 1 удаа	Ерөнхий шинжилгээ-1цэг* 1удаа= 65.0	MNS 3307:1991, М№ 3308:1991 Хөрс. Хөрсний химийн элементүүдийн нийт хэмжээг тодорхойлох арга, MNS 180 11047:2001 Хөрсний чанар. Хөрсний усан орчны хандмалд кадми, хром, кобальт, зэс, хар тугалга, мангани, никель, цайрыг тодорхойлох. М№ 4006:1987 Хөрс. Хөдөлгөөнт фосфор, калийг тодорхойлох арга - М№ 3298:1991 Хөрс. Шинжилгээнд дээж авахад
Нийт дүн				165.0	

5. 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНД ЗАРЦУУЛАХ НИЙТ ЗАРДАЛ

“Даланбулаг трейд” ХХК-ийн 2023 оны БОМТ-нд нийт 6015.0 мян.төг зарцуулах зардал.

Хүснэгт 14. 2023 оны БОМТ-ний нийт зардал

№	Арга хэмжээ	Зардал, 2022 он /мян.төг/
1	Байгаль орчинд учирч болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	315
2	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	-
3	Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	4585
4	Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө	-
5	Гүүх, соёлын өвийг хамгаагах арга хэмжээний төлөвлөгөө	-
6	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	150.0
7	Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	500.0
8	Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	300.0
9	Олон нийтэд тайлагнах төлөвлөгөө	-
10	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	165

6. ДҮГНЭЛТ

Сэлэнгэ аймгийн Сайхан сумын нутагт орших “Даланбулаг трейд” ХХК-ний эзэмшлийн “Ширээ нурууны элс-хайрганы орд”-ыг ашиглах төслийн 2023 оны 05-р сарын 01-нээс 11-р сарын 01-ны хооронд хэрэгжүүлсэн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний дагуу байгаль орчныг хамгаалах чиглэлээр 6015.0 мян.төг зарцуулахаар төсөвлөлөө.

Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуулийн 9.10 -т зааснаар төсөл хэрэгжүүлэгч нь үйл ажиллагааныхаа бүхий л үе шатанд байгаль орчинд учирч болох сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, байгалийн баялгийг зохистой ашиглах, Монгол улсын холбогдох хууль тогтоомжууд болон олон улсад нийтээр хүлээн зөвшөөрсөн байгаль орчны стандартуудыг дагаж мөрдөж байгаа эсэхэд хяналт тавих, байгаль орчинд халгүй үйл ажиллагаа явуулах үр ашгийг тогтмол дээшлүүлэх, шинэ дэвшилтэт технологийг хөгжүүлэн нэвтрүүлэхэд зарцуулах талаар хүлээсэн үүргээ биелүүлэхийн баталгаа болгож, БОАЖЯ-ны нөхөн сэргээлтийн тусгай дансанд ашиглалтын үйл ажиллагаа дуусах хүртэл жил бүр тухайн жилийн БОМТ-г хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын 50%-ийг БОАЖЯ-ны төсөвт байршуулна.

Уг төслийн явцад байгаль экологийн унаган төрхийг хамгаалахын тулд байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний дүн, байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээний зөвлөмж, Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө зэргийг мөрдлөг болгон ажиллаж, 2023 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний дагуу дээрх арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлнэ

“Даланбулаг трейд” ХХК нь байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэн ажилласан нөхцөлд сөрөг нөлөөллүүдийг бууруулах бүрэн боломжтой.